

ALLAH NEYİ SEÇMİŞSE O GÜZELDİR*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyidînâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem...

Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

*لَوْ لَمْ يَكُنْ لِابْنِ آدَمَ إِلَّا الصِّحَّةُ وَالسَّلَامَةُ لَكَفَاهُ
بِهِمَا دَاءً قَاتِلًا*

(كر. عن ابن عباس)

RE. 359/1 (*Lev lem yekün li'bni âdeme ille's-sıhhate ve's-selâmete, lekefâhu bihîmâ dâen kâtilâ.*)

An ibni abbâs RA. Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, keremi cümlelerin üzerine olsun.

Peygamber SAS Hazretleri'nin ehâdis-i şerîfesinden bir kısmını, üstadımız, hocamız, Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Hazretleri'nin te'lif eylediği *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis mecmuasından okumaya devam ediyoruz.

Bu hadis-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce evvelen ve hâssaten nümûne-i imtisâlimiz, rehberimiz, Peygamberimiz, Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruh-u pâki için ve onun âl, ashâb ve etbânın ruhları için; ve cümle sâdât ve meşâyih-i turûk-u aliyyemizin ervâhı için; eserin müellifi Gümüşhâneli Hocamız'ın ruhu için, hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için ve sâir enbiyâ ve mürselîn ve evliyâ ve sâlihînin ervâhı için;

Ve uzaktan ve yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mescide cem olmuş olan siz kardeşlerimizin de ahirete intikâl ve irtihâl eylemiş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için, kabirlerinin pür nûr olması, ruhlarının mesrûr olması için;

Biz müslümanların da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması için, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım öyle başlayalım; buyurun:

.....

a. Hastalıklar ve Belâlar

Bu hadis-i şerif sıhhat, afiyet ve selâmetin ve onun dışında insanın uğradığı sıkıntıların, belâların, hastalıkların mahiyetini bize anlatan bir hadis-i şerif... Bakın ne kadar enteresan bir ifade ki, Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:¹

لَوْ لَمْ يَكُنْ لِابْنِ آدَمَ إِلَّا الصِّحَّةُ وَالسَّلَامَةُ لَكَفَاهُ
بِهِمَا دَاءً قَاتِلًا

(كر. عن ابن عباس)

RE. 359/1 (*Lev lem yekün li'bni âdeme*)
“Ademoğlu için (*ille's- sıhhatü ve's-selâmetu*) sıhhat ve selametten gayrısı olmasaydı, Ademoğlu devamlı sıhhat ve afiyet üzere olsaydı, devamlı selâmet üzere olsaydı, hiç dertsiz, gamsız, kedersiz olsaydı; vücudu da sapasağlam olsaydı, sıhhat ve afiyetten gayrı bir şey gelmeseydi o kimseye yâni, Ademoğluna... (*Lekefâhu bihîmâ dâen kâtîlâ*) Bu sıhhat ve selâmet, afiyet, ona öldürücü bir hastalık olarak yeter deartardı.”

Yanlış duymadınız, “Eğer insanoğlu, Ademoğlu için sıhhat ve afiyetten gayrı şey olmasaydı. Yâni, hastalık, belâ, üzüntü, sıkıntı hiç gelmeseydi; hep selâmet ve sıhhat üzere olsaydı insanoğulları, Ademoğulları; bu durum

¹ İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XV , s.272; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.315, no:6722; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV III, s.164, no:19124.

onlara öldürücü bir hastalık olarak yete r de artardı bile...” Sıhhatlilik ve selâmet...

Bunun arkasından ne çıkıyor? Daha açık bir Türkçeyle ifade etmek gerekirse; demek ki hastalık da, belâ musîbet de, elem keder ve gam da lâzımmış. Onların bize faydası varmış. Sırf sıhhat afiyet olsaymış, bizim için iyi olmayacaktı. Bu mânâ çıkıyor.

Neden? Hepimiz sıhhat istemez miyiz, afiyet istemez miyiz? İsteriz ama, Allah bazen verir, bazen vermez. Bazımıza verir, bazımıza vermez. Bir hadis-i şerif rivâyet edilmiş ki, onu da okuyayım, bunu biraz açıklayıcı mahiyettedir:

Enes RA'ın Peygamber Efendimiz'den rivâyet ettiğine göre, o da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin şöyle buyurduğunu etrafındaki mü'minlere, ashabına anlatmış:

إِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ مَنْ يَسْأَلُنِي الْبَابَ مِنَ
الْعِبَادَةِ وَإِنِّي عَلِيمٌ إِنَّي لَوْ أُعْطِيتُهُ إِيَّاهُ لَدَخَلَهُ
الْعُجْبُ وَ أَفْسَدَهُ وَ إِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ لَمَنْ
لَا يُصْلِحُهُ إِلَّا الْغِنَى وَلَوْ أَفْقَرْتُهُ لَأَفْسَدَهُ وَ إِنَّ مِنْ
عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ لَمَنْ لَا يُصْلِحُهُ إِلَّا الْفَقْرُ وَلَوْ
أَغْنَيْتُهُ لَأَفْسَدَهُ إِنَّي أَدْبَرُ عِبَادِي بِعِلْمِي بِقُلُوبِهِمْ
إِنِّي عَلِيمٌ خَيْرٌ

(Inne min ibâdiye'l-mü'minîne men yes'elunî el-bâbe mine'l- ibâdeti, ve innî alîmün innî lev a'taytühû iyyâhu ledehalehu'l- ucubu ve efsedehû) “Benim müslüman, mü'min kullarından öyleleri vardır ki, benden kendisine güzel kulluk etmek için kapıyı açmamı isterler. ‘Müsaade et ya Rabbi, sana güzel kulluk edeyim!’ diye hoş kulluk taleb ederler.

(Ve innî alîmun) “Ben zaten biliyorum, istese de istemese de kulun gönlünden geçeni bilirim, ben onların Hâlikıyım, ben onları bilip duruyorum; olmuşu bildiğim gibi zihninden geçeni bildiğim gibi, olacağı da biliyorum. *(Innî lev a'taytühû)* Eğer onu ona versem, *(ledehalehü'l-ücübü)* kendini beğenir bu sefer.”

“—Ben Allah’a söyle ibadet ettim, böyle ibadet ettim, kırk defa hacca gittim, seksen sene ömrümde bir günah işlemedim, Ramazanlarda hep i'tikâfa girdim...”

Bir sürü şey. Burnu kaf dağına çıkar... Çekilmez bir insan olur. Ucüb daha fenâ, kendini beğenmek daha fenâ. Gelecek zaten ileride...

Onun için *(ve efsedehû)* “Onu ifsad eder, mahveder o.”

(Ve inne min ibâdiye'l-mü'minine lâ yuslehuhû ille'l-gınâ) Kullarımdan öyleleri vardır ki, onları ancak zenginlik islah eder. *(Ve lev efkartuhû leefsedehû)* Fakir bıraksam azar, sapar. Onun için zenginlik veririm.

(*Ve min ibadiye'l-mü'minîne men lâ yuslehu hû ille'l-fakru*) Bazıları da vardır ki, ancak fakirlik yarar ona. Fakirliği hazmedebilir, fakirlik veririm o zaman; (*ve lev ağneytehû leefsede hû*) aksi takdirde zengin etsem, şaşırıp sapıtabilir.”

Peygamber Efendimiz'in zamanında sahabeden bir zat vardı, ismini söylemeyeceğim. İsim zikretmeden anlatacağım. Rasûlüllah SAS'e geldi, dedi ki... Hadisi tamamlayalım da, öyle anlatayım.

وَإِنِّي أُدَبِّرُ عِبَادِي بِعِلْمِي بِقُلُوبِهِمْ وَإِنِّي عَلِيمٌ خَبِيرٌ

(*Ve innî leüdebbiru ibâdî bi-ilmî bi-kulûbihim*)
“Ben kullarımın gönüllerini bildiğim için onlara göre muamele ederim kullarıma... Gönüllerine göre, onlara uygun olanı yaparım. (*Ve innî alîmun habîr*) Ben her şeyi en iyi bilen, her şeyden en iyi haberdar olanım!”

Anladın mı şimdi, âriflerin neden (*el-hayru fî mahtâra hu'llah*) “Allah neyi seçmişse o güzeldir, o yerindedir.” dediklerini?

*Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler!*

Dediğinin sebebini anladın mı? O düşüncenin bir temeli varmış, işte bu...

Şimdi Peygamber Efendimiz'in zamanındaki o şahıs, geldi Rasûlüllah'a dedi ki:

“—Ya Rasûlallah! Fakirlikten canım yanıyor, dua et zengin olayım!”

Peygamber SAS buyurdu ki... Çok meşhur bir hikâyedir, bazınız bilir. Bilmeyenlere bir şey olsun, ötekilere te krar o lsun... Dedi ki:

“—Şükrünü eda edebileceğin az bir mal, şükründen aciz kalacağın çok maldan senin için daha hayırlıdır.”

Onun üzerine gitti, vaz geçti ısrarından. Bir zaman sonra ge ne geldi:

“—Yâ Rasûlallah! Fakirlikten canım yanıyor, dua et zengin olayım!”

Dedi ki:

“—Ey filanca! Şükrünü edâ edebileceğin az bir mal sana, şükrünü yapamayacağın çok maldan daha hayırlıdır. İsteme bu zenginliği...”

Gene gitti. Üçüncü de gene bir zaman sonra geldi dedi ki:

“—Ya Rasûlallah! Dua et, zengin olayım!”

“—Ya Rabbi, bu şahsa istediğini ver!” dedi Rasûlüllah Efendimiz, elini açtı, dua eyledi.

O günden itibaren, o şahsın koyunların kuzuladı, develeri yavruladı, sürüleri çoğalmaya başladı. Bir bereket, bir çoğalma başladı malında... Her gün her vakit namaza gelirken, gelememeye başladı. Camiye seyrek gelmeye başladı. Neden? Koyun var, kuzu var, deve var; otlatılacak, sağılacak, peynir yapılacak, yoğurt yapılacak... İş, meşgale, bir sürü meşguliyet... Gelemez oldu, sorardı Peygamber Efendimiz:

“—Filanca nerede?”

“—Ya Rasûlüllah, sürüleri var onlarla uğraşıyor, işte gelemiyor!”

“—Yazık oldu ona!” derdi...

Sonra bir zaman geldi, Medine-i Münevvere'nin otlakları o şahsın, Rasûlüllah'ın duasıyla bereketlenen sürülerini beslemeye yetmez oldu. Çıktı yaylalara, ovalara, uzaklara... Haftada bir, cumadan cumaya gelmeye başladı, o Rasûlüllah'ın o mübarek meclislerine...

Söyle bakalım, deve sürüleri mi hayırlı, Rasûlüllah'ın meclisi mi hayırlı, mescidi mi hayırlı! Mahrum kaldı o sohbetten, o gül cemalden mahrum kaldı... Kimisi var canını verir, onu görsem diye... O görüp dururken, görmekten mahrum kaldı. Mahrum kaldı, tabii mahrumiyet işliyor, devam ediyor, devam ediyor...

Sonra zekât ayeti indi:

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا

(التوبة: ١٠٣)

(*Huz min emvâlihîm sadakaten tutahhiruhüm ve tüzekkîhim bihâ*) “Mü'minlerin mallarından bir miktarını al ey Rasûlüm, malları temizlensin; çünkü mallarında fukaranın hakkı var. O hakkı topla, fukaraya dağıtmak için...” (Tevbe, 9/103) diye emir geldi.

أَتُوا الزَّكَاةَ

(البقرة: ٤٣)

(Âtü'z-zekâte) “Zekât verin!” (Bakara, 2/43) diye müslümanlara zekât ayeti indi. Zekât verin diye emir geldi.

Rasûlüllah Efendimiz dünyayı gözü gören bir insan değil.

Melekler geldi kendisine:

“—Ya Rasûlallah! Dilersen, Allah-u Teâlâ Hazretleri yapacak dilediğini... Şu Mekke'nin, Medine'nin dağlarını sana altın yapacak, ister misin?” deyince

“—Yok, istemem!” dedi.

Altındır o dağlar şimdi. Nasıl altındır? Uranyum vardır, şunu vardır, bunu vardır. Altın bile yanında az kalır.

“—İstemem!” dedi. “Bir gün tok durayım şükredeyim Mevlâm'a; bir gün aç durayım, sabredeyim!” dedi.

Basit bir hayatı tercih etti. Lezzeti, nimeti tercih etmedi. Debdebeyi, saltanı, izzeti istemedi kendisi... Öyle tercih eyledi. Dünyayı istemedi. Şu bizim peşinden koştuğumuz, birbirimizi uğruna yediğimiz dünyayı, birbirimizi kurtlar gibi parçaladığımız şu dünyayı istemedi.

Dû cihânı ehline verdim hemen

dediği gibi, istemedi... Neticede o şahıs istedi; ama, Resûlüllah 'ın sohbetinden mahrum oldu.

Zekât ayeti gelince, Peygamber Efendimiz gözü tok bir kimse olduğu halde, dünyayı talep etmediği halde, Allah emretti diye, oradan alınacak fukaraya verilecek diye, zekâtı

toplamaya başladı. Vazifeliler tayin edip, herkesin zekâtını toplayıp, getirtip , ihtiyaç sahiplerine, fukaraya vermeye başladı.

O zekât vazifelileri, àmilleri, zekât toplayıcıları, o şahsın da sürüsünün başına ulaştılar, geldiler:

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri ayet indirdi, emir buyurdu. Deveden şu kadar, koyundan bu kadar nisbette olmak üzere, her mal sahibine şu nisbette, yılda bir kere malından zekât vermek emrolundu. Sen de bunu ver!” deyince, o Rasûlüllah’ın duası bereketiyle malı çoğalan şahıs:

“—Vermem!” dedi.

O malı ona veren Allah... Fakat o, malının kırkta birini, yirmide birini, beşte birini neyse; malın cinsine göre, zekâtını çıkartıp vermekten cimrilendi...

Geldiler:

“—Yâ Rasûlüllah, gittik söyledik ama, o şahıs vermekten imtinâ etti.” dediler.

Rasûlüllah kırıldı, Rasûlüllah darıldı; onun semtine bir daha hiç görevli göndermedi. Onların malına mı ihtiyacı var Rasûlüllah’ın? Allah’ın emrini tebliğ için gidiyor, vermezsen verme...

Biz size zekât verin diyoruz diye, sizin zekatınıza ihtiyacımız mı var? Sana veren Allah, bana da verir... Rezzâk-ı àlem, kimsenin kimseye ihtiyacı yok... Zengin terbiye olacak, vermeyi öğrenecek, merhameti öğrenecek... Bundan emretmiş Allah... Zenginin malı içinde fakirin hakkı var. Allah bildiriyor:

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ۖ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

(المعارج: ٢٤ - ٢٥)

(*Ve'llezîne fî emvâlihîm hakkun ma'lûm. Li's-sâili ve'l- mahrûm.*) [Onlar bilirler ki, mallarında gerek dilenen, gerekse utancından istemeyip mahrum kalan fakire vermek için belli bir hak vardır.] (Meâric, 70/24-25)

Kimi insan hastadır, kimisi uğraşır uğraşır zengin olamaz. Çoluk çocuğa karışmış. Hırsızlık mı yapsın? Fakirin hakkı var zenginin malında, Allah öyle buyurmuş... Emniyet sibobu, cemiyetin patlamaması için, insanların komünist olmaması için, birbirini malı için yakıp yıkmaması için tedbir, ilâhi tedbir; zekât... Vermeyince darıldı Rasûlüllah Efendimiz... Gitmedi o nun semtine, zekât toplayıcılar onun semtine bir daha hiç uğramadılar.

Bir zaman geldi, o adam hatasını anladı; ama Rasûlüllah ahirete irtihal etmişti, iş işten geçmişti onun için yâni... Ebû Bekr- i Sıddık halife olmuştu, RA...

Ebû Bekr-i Sıddık'ın bir özelliği var. İki sene halifelik yaptı, Peygamber Efendimiz'den sonra... Ebû Bekr-i Sıddık'a Arap kabileleri haber gönderdiler.

“—Tamam namaz kılacağız; ama zekât isteme bizden...”

Hani bizim Türkçe'de bir söz vardır, “Para isteme bende n, buz gibi soğurum senden!” dedikleri gibi. Namaz kılmak kolay...

“—Namaz kılacağız, ama zekât isteme bizden!”
Dedi ki:

“—Vallâhi, Rasûlüllah zamanında ne zekât veriyorsanız onları verirsiniz; ya da sizinle harb ederim!” dedi.

“Alırım!” dedi, “Alacağım!” dedi. Neden? Adam farzı inkâr ediyor. Bir farzı çiğnemeye çalışıyor, ha namazı çiğnemiş, ha zekâtı... Ha savmı, ha haccı... Fark etmez ki... Allah’ın bir emrini çiğnedikten sonra çatır çatır, ne kıymeti var? Farzlardan bir tanesini çiğnemiş. “Harb ederim!” dedi.

O zekâtı almak için, harb ederim diye buyuran Ebû Bekr-i Sıddık RA’a o adam geldi, dedi ki:

“—Ben de zekât vereceğim!”

“—Senin zekâtını almam!” dedi.

“—Neden?”

“—Rasûlüllah’ın almadığı bir zekâtı ben nasıl alırım?” dedi. “Rasûlüllah almadı, Rasûlüllah’ın almadığı zekâtı ben senden nasıl alırım? Almam!” dedi.

Demek ki, öteki taraftan zekât alırım demesi, harp ederim demesi prensipmiş. Prensibindenmiş... Mala hırsından değilmiş. Mala hırsından olsaydı, bunun da zekâtını alacaktı. “Rasûlüllah’ın almadığını, ben de almam!” dedi. Adam perişan oldu, gitti...

Şimdi o develer, o sürüler ona kâr getirdi mi? Rasûlüllah'ı darılttı, halifeleri ona yüz vermediler... Kâr getirdi mi? Getirmedi. Onun için, her şeyin hayırlısını istemeli ve Mevlâ'nın kendisine takdir ettiği şeye, insan şöyle irfan gözüyle bakıp da, hikmetini anlayıp da boyun vermeli, boyun bükmeli! "Kabul yâ Rabbi!

Neylersen güzel eylersin..." demeli.

*Vallâhi güzel etmiş,
Billâhi güzel etmiş,
Tallâhi güzel etmiş,
Mevlâ görelim n'etmiş,
N'etmişse güzel etmiş.*

dediği gibi, o şuura erer insan.

Allah-u Teâlâ Hazretleri terbiye için, insanoğlunun başına çeşitli işler getiriyor. Kimisini hasta ediyor. Hasta olan adam, anlıyor o zaman Hanya'yı, Konya'yı:

"—Haa, bir de bu işin hastalık tarafı varmış yâ... Ben de bu dünyayı sadece sıhhatten ibaret sanıyordum." diyor.

Ölümlerden dönünce, o zaman akli başına geliyor. İyi insan olmasına vesile oluyor. Ameliyata yatacağı zaman, başlıyor namaz kılmaya... Ya kalkacak, ya kalkmayacak ameliyat masasından... Veyahut, bir amansız hastalığa düştüğü zaman, hoca hoca dolaşmaya başlıyor.

"—Yâhu, sen hiç hocanın semtine uğramazdın, ne oldu?"

Çocuğu olmayınca hocaların semtinde, üfürükçülerin p eşinde dolaşmaya başlıyor. Medet umuyor, çare arıyor... Filan hocanın nefesi kuvvetliymiş, hadi ona... Filanca hocanın şeyi söyleymiş, hadi ona... Çare arıyor.

Çaresiz bir derde düştü mü insan, çare arıyor. Hasılı, dert insanı terbiye ediyor. Mihnet, meşakkat insanı terbiye ediyor. Hastalık terbiye ediyor, sevap kazandırıyor. Yâni, ötekisi sıhhatli de, sen hasta oldun diye zarar mı ettin sen? Hayır!

أَنِينُ الْمَرِيضُ تَسْبِيحٌ وَنَوْمُهُ عِبَادَةٌ

(خط. عن أبي هريرة)

(*Enînü'l-marîdi tesbîhun*)² “Hastanın iniltisi tesbihtir, uykusu ibadettir.”

Günahları mağfurdur. Hatta bir insan ateşli bir hastalığa tutuldu, hummâya tutuldu, ondan sonra iyileşti mi, Allah-u Te àlâ Hazretleri dermiş ki:³

² İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.267, no:1117; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.191, no:613; Ebû Hüreyre RA'dan.

Deylemî. *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV , s.249, no:6735; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.560, no:6705; Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1284, no:2287;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.V II, s.98, no:5891.

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V , s.365, no:8453; Enes ibn-i Mâlik RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.324, no:6769; Süyûtî, *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.103, no:25657; RE. 494/8.

قَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضَى فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ

(الديلمى عن أنس)

(*Kad gufira leke mâ madà*) “Geçmiş günahların silindi, defter-i a’mâlin tertemiz oldu; (*fe’ste’nifi’l-amel*) haydi bakalım amele yeniden başla! Dikkat et, defterini karalama; defterine kötü yazılar, günahlar yazdırtma!” dermiş.

İşte onun için insanoğlunun eğer sıhhat ve afiyet olsaydı hep işi, çok şaşırırdı. Hiç Allah hatırına gelmezdi.

Rivayete göre Firavun’un hiç başı ağrıamamış. Ağrısa, hatırlayacak kendisinin tanrı olmadığını, ilah olmadığını anlayacak. Anlamıştır zaten de, diyor ki utanmaz “O mu daha iyi, ben mi daha iyiyim? Ben görünüyorum, o görünmüyor.” diyor.

وَلَا يَكَادُ يُبِينُ

(الزخرف: ٥٢)

(*Ve lâ yekâdü yübîn*) (Zuhruf, 52) “Görünmüyor!” diyor, “Görünmeyen mi iyi, görünen mi iyi?” diyor, kendisinin rabliğini, tanrılığını iddia ediyor da, bir de mantık yürütüyor, şaşkın... Sen görebilir misin?

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ

وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

(الأنعام: ١٠٣)

(*Lâ tudrikühu'l-ebşâr, ve hüve yudrikü'l-ebşâr. Vehüve'l-latîfu'l- habîr*) [Gözler onu göremez, halbuki o gözleri görür. O her şeyi pekiyi bilen, her şeyden haberdar olandır.] (En'am, 103)

Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne bakabilir misin sen? Güneşe bak bakalım, görebilir misin, tahammül edebilir misin? Senin terazin o kadar ağırlığı tartabilir mi? Aciz naçiz bir zerre-i bîçâresin...

Hastalık insanı yola getirir; mihnet meşakkat yola getirir, terbiye eder. Hem de güzel terbiye eder. Öyle sıhhat, afiyet içinde insan anlamadığı çok şeyleri, güzellikleri, o mihnet, meşakkat içinde anlar. Onun için, eskiden çeşitli terbiye metodları varmış. Eskiler kendilerini terbiye etmenin yollarını çok aramışlar.

Onun için, eskiden terbiyeli insan çokmuş. Şimdi terbiyesiz insan çok, çünkü terbiye edilmiyor... Bir yığın terbiyesiz insan var. Sürüyle ekseriyeti, kahir ekseriyeti cemiyetin terbiyesiz... Kimsenin kimseye eyvallahı yok, komşuluğu yok, ahbablığı yok, arkadaşlığı yok... Senetler geri döner, vaatlere riâyet olunmaz, ticaret alemi bir hangir kavgasıdır, gider... Terbiye yok, edep yok.

Eskiden terbiye etmek için, "Hadi bakalım, seyahate çık!" derlermiş. Neden? Seyahat mihnettir.

السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنْ سَقَرٍ

(*Es-seferu kıt'atün min sakar*) "Seyahat, yolculuk, cehennem azabından bir azaptır!" diyor eskiler. Hamam bulamazsın, yıkanamazsın, giyemezsin, yiyemezsin, üstün yıpranır, tozlanır,

topraklanır, sakalın uzar, saçın uzar... O zaman her yerde her türlü imkân yok, seni uzaktan gören, perişan bir dilenci sanır. Memleketinde aziz idin, kıymetli idin; ama burada kimse senin kadr u kıymetini bilmez. Dolaştırırlarmış terbiye olsun diye.

Yunus Emre de ne diyor:

*Gezdim urum ile şâmı,
Yukarı illeri kamu,
Çok aradım, bulamadım,
Şöyle garip bencileyin...*

Anadolu'yu dolaşmış, Urum dediği Anadolu. Şam dediği işte Mısır, Suriye, Irak mıntıkası; yukarı iller demiş, Kırım vs.ye gitmiş. Kafkas, Kırım, şuraları, buraları dolaşmış. Öyle kolay kolay insan yetişmiyor. O dolaşmış. O dertli Yunus da, ondan sonra dertli Yunus olmuş. Gezmiş görmüş, çeşit çeşit insanlar görmüş, çeşit çeşit sıkıntılar görmüş. İtilmiş, kakılmıştır; kimse kadr u kıymetini bilmemiştir, horlanmıştır; boyun bükmüştür. Terbiyenin bir yolu...

Yâni, hasılı mihnet, meşakkat de insana fayda verir, yola gelmesine sebep olur, burnu hiç havalardan aşağı inmeyen nice insanların burnunu yere indirir, haddini bildirir. O bakımdan hepsi güzeldir, Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler. Sıhhat ve afiyet devamlı olsaydı; insanlara bu öldürücü bir hastalıktan beter bir tesir yapardı. Hiç Allah'ı anmazlardı, hiç yola girmezlerdi. Hastalanmadığı zaman Allah'ın

adını anmazdı yâni kimse. Hepsi birer vesile kendisini bulmak için, Allah-u Teâlâ Hazretleri binlerce vesileler şey yapıp, kulun kendisini bilmeye, çekmeye çalışıyor; kul da inat ediyor.

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

(يونس: ٢٥)

(*Va'llàhu yed'ù ilâ dari's-selâm, ve yehdî men yeşâu ilâ sîra tin mustakîm*) [Allah kullarını selâmet yurdu olan cennete çağırıyor. O dilediğini doğru yola iletir.] (Yunus, 10/25)

Cennete davet ediyor, “Ey kullarım gelin cennete!” diye... Davetçi de göndermiş. Biz de, biz insanoğulları da gafletle, dalaletle, sapıklıkla ille cennete gitmeyeceğim diye, keçi gibi ayaklarımızı kasıp duruyoruz. Yâni, durumumuz bu. Allah bizlere, hadiselerin arkasındaki hikmetleri görmeyi nasib etsin...

Bu tabii bu gözle görülmez. Bu gözle bu ibretler görülmez, akıl gözüyle görülür. Yâni, basiretle görülür. Gönül gözü açıldığı zaman görür insan. Yoksa herkesin bir mantığı var. Bak Firavun'un da bir mantığı var. Koca Mısır halkını kendisine taptırtıyor da, kepaze bir de mantık ileri sürüyor. Bak Firavun'a... Yâni, mantıksız değil; ama sakîm... Akıl var akl-ı selîm var, mantık var selamette olan bir mantık olması lâzım. Yoksa herkes bir mantık yürütür.

Öküze tapmışlar, buzağıya tapmışlar Mısırlılar... Sen tapar mısın? Ne sesi sese benzer, zavallı bir hayvan. Ağır ağır hareket eder... Ona tapmışlar işte. Buzağıya tapmışlar. Mısırlılar da tapmış, Hintliler de tapıyorlar, bizim oradaki müslümanlarla kavga ediyorlar;

“—Sen bizim öküzümüze hürmet etmedin!” diye...

Caddeden geçerken vasıtalar duruyor, öküz geçecek buradan öbür tarafa diye... Bak akıl işte, onun da bir aklı var da öküze tapıyor. Onun için her aklın kıymeti yok, akl-ı selim olacak, güzel mantık olacak.

b. Mehdi Mutlaka Gelecektir

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

لَوْ لَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ
حَتَّى يُبْعَثَ فِيهِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يُوَاطِيءُ
اسْمَهُ اسْمِي وَاسْمُ أَبِيهِ اسْمَ أَبِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ
قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَأْتُ ظُلْمًا وَجَوْرًا

(د. طب . عن ابن مسعود)

⁴ Ebu Davud, *Sünen*, c.XI, s.353, no:3733; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.X, s.135, no:10222; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.55, no:1233; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XIV , s.267, no:38676; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV III, s.161, no:19117.

RE. 359/2 (*Lev lem yebka mine'd-dünyâ illâ yevm letavvela'llâhu zâlike'l-yevme hattâ yüb'ase fihi racülün min ehli beytî, yuvatıu ismühû ismî, ve'smü ebîhi isme ebî, yemleu'l-arda kıstan ve adlâ, kemâ müliet zulmen ve cevra.*)

İbn-i Mes'ud RA'dan bir hadis-i şerif. Bu hadis-i şerif de Mehdi hakkındadır, Mehdi... Mehdi sözünü çoğumuz duymuşuzdur ki, ahir zamanda Allah-u Teâlâ Hazretleri Peygamber Efendimiz'in soyundan bir muhterem zat gönderecek. O muhterem zat ıslah edecek ortalığı... Bakın ifade şöyle:

(*Lev lem yebkâ mine'd-dünyâ illâ yevmin*) “Dünyada bir günden başka bir gün kalmamış olsa,” Yâni, dünyanın ömrü bitti, tek bir gün kaldı, ertesi gün dünya bozulacak. “Bir gün kalsa bile, (*letavvela'llâhu zâlike'l-yevm*) Allah bu günü uzatırdı; (*hattâ yüb'ase fihi raculün min ehli beyti*) benim ehli beytimden, benim ailemden, benim sülâlemden bir insanı baas edinceye kadar, o günü uzatırdı.”

Yâni, bu demektir ki, Mehdi gelmeden kıyamet kopmayacak. Önce muhakkak Mehdi gelecek demektir. Bu nasıl bir kimse olacak? (*Min ehli beyti*) “Benim sülâlemden olacak.” diyor

Peygamber Efendimiz “Benim ailemin ahalisinden olacak, e vimin ahalisinden.” Onun soyundan gelecek. Sonra, (*yuvatıu ismühû ismî*) “İsmi benim adıma çakışacak, uyacak; yâni Muhammed olacak. (*Ve'smü ebîhi isme ebî*) Babasının adı da, benim babamın adına

uyacak.” Demek ki, Muhammed ibn-i Abdullah olacak. Abdullah oğlu Muhammed olacak bu zatın, Mehdi'nin adı.

Ne yapacak? (*Yemleu'l-arda kıstan*) “Yeryüzünü kıst ve ad ale t ile dolduracak.” Yâni, dürüstlük, hakkaniyet ve adalet ile dolduracak yeryüzünü. (*Kemâ müliet zulmen ve cebrâ.*) “Daha önceleri, zalimler tarafından nasıl zulümle, cebr ile doldurulmuşsa şu dünya denilen yer; o zat gelince onları silecek de, o nun ye rine hakkaniyet ve adaletle dolduracak yeryüzünü.” Böyle bir zat gelecek.

Bu hususta çok hadis-i şerifler var. Bu İbn-i Mes/ud RA'dan... Çıkacağı yer hakkında, yapacağı işler hakkında, faaliyetler hakkında uzun izahatlar var.

c. Ucüb Günahın Daha Kötüdür

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

لَوْ لَمْ تَكُونُوا تُذْنِبُونَ لَخَشِيتُ عَلَيْكُمْ مَا هُوَ أَكْبَرُ
مِنْ ذَلِكَ الْعُجْبِ الْعُجْبِ

(الخرائطي، ك. عن أنس؛ الديلمي عن أبي سعيد)

RE. 359/3 (*Lev lem tekûnu tüzniûne, lehâşîtü aleyküm mâ hüve ekberu min zâlike el-ucbü, el-ucbü.*)

⁵ Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.V , s.453, no:7255; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.323, o:6936; Kudai, *Müsnedü'ş-Şihab*, c.II, s.320, no:1447; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.515, no:7676; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV III, s.160, no:19115.

Ebû Said el-Hudrî RA'den rivâyet edilmiş olan bir hadis-i şerif... Bu hadis-i şerif, kendini beğenmişlik denilen huyun ne kadar kötü olduğunu bize ifade eden bir hadis-i şeriftir.

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Lev lem tekûnu tüzniûne*) “Eğer siz günah işlememiş kimseler olaydınız, günah işlemezler zümresi olsaydınız (*lehâ şîtu aleyküm*) ben size korkardım, sizin namınıza, sizden ötürü korkardım, (*mâ hüve ekberu min zâlike*) bundan daha büyük bir derde belâya mübtelâ olmanızdan korkardım.”

Nedir bu gûnahtan daha büyük *belâ*? Eğer günah işlememiş olsaydınız, başınıza daha büyük bir belâ musallat olmasından korkardım. Nedir bu daha büyük bela? (*El-ucbü, el-ucbü*) İki defa tekrarlamış Efendimiz SAS “Kendini beğenmişlik, kendini beğenmişlik...”

Ucüb ne demek? *Acebe* kökünden geliyor. İnsanın kendi kendini beğenmesi, hayran olması... Düşünün bir insanı, aynanın karşısına geçiyor; bir elinde tarak, bir elinde ayna, umurunda mı dünya dedikleri gibi. Aynanın karşısında kendisine hayran:

“—Vay be, ne güzel yaratılmışım; şu boya bak, şu posa bak, şu akla bak! Var mı dünyada benim eşim? Bir tane işte, bir ben varım...” gibi...

Bunu çok kimse söylemez, söylese şaka diye söyler; ama çok kimse bu kanaattedir. Kendisini beğenir... Hele hele birisi hakir görmeye kalksın... Kavgaların çoğu bizi birisi hakir gördüğü zaman çıkar. Ne deriz?

“—Efendim, hakaret etti bana!”

Hakaret etmek ne demek? Hor, hakir görmüş yâni... Hor görmüş aşağıdakini, ondan... Hiç kimse kendisinin aşağı görülmesini istemez, hiç kimse kendisinin değersiz bir kimse sayılmasını istemez.

Hatta Mehmed Akif, biliyorsunuz İstiklâl Marşımızın şairi...

Bir şiiri var, çok enteresan... Diyor ki

*Tek hakikat var bellediğim dünyadan,
Elli altmış sene gezdimse de şaşkın şaşkın;
Hepimiz kendimizin bağıры yanık aşığıyız,
Sade ilânı çekilmez bu acaip aşkın...*

“Elli altmış yıl dolaştım da, bir tek hakikati tesbit ettim şu insanlar arasından: Herkes kendisine aşık, herkes kendisini beğeniyor.” diyor.

Bıkmış demek ki... Böyle insanlara bakmış, herkes, “Ben, be n, ben!” diyor, herkes kendisini övmek, beğendirmek iddiasında... Onun için bıkmış, o da öyle söylüyor.

İslami bakımdan bu kötü bir şeydir. İslâm’da insanın kendisini beğenmesi çok kötü bir huydur. Daha sonra bir iki hadis-i şerif gelecek, orada da söyleriz, Allah-u Teâlâ Hazretleri bize günah işlettiriyor, günah işliyoruz müslümanlar olarak. Sonra da başımız önümüze eğiliyor, perişan oluyoruz.

“—Tüh! Yine asi oldum Allah’a, yine hata ettim, neydi o şey, niçin yaptım?” filan diye pişmanlık duyuyoruz.

Neden o? İşte Ucuba düşmeyelim diye... Yoksa çekilmez insanoğlu...

Eskiden bir alim zat ile oğlu ve birkaç arkadaşı bir camide i'tikâfa girmişler. İ'tikâf ne demek? Allah rızası için oturup ibad et etmek, camide kalmak, eve gitmemek. Yiyip, içip, orada yatıp; az konuşup, az uyuyup, çokça ibadet etmek... Dışarıda başka işle meşgul olmamak. İ'tikâf bu... Mescidde, Ramazan'ın son on gününde Peygamber Efendimiz i'tikâf ederdi. Başka zamanlarda da yapılabilir. Hatta bir insan caminin kapısından içeri girerken, (*Neveytü sünnete'l-i'tikâf*) "İ'tikâf sünnetine niyet ettim." diye girerse, iyi olur. Çünkü, "Bir müddetçik dahi dursa, o da i'tikâf sünneti yerine geçer." diye rivayetler var. Siz de o niyetle girin camiye...

Şimdi i'tikâfa girmişler. Gece olmuş, baba kalkmış, evlat kalkmış; abdest almışlar, ibadet edecekler. Çocuk daha toy, saf; gelmiş babasına demiş ki

"—Baba, ne olurdu, şu kardeşlerimiz de şu mübarek vakitte kalksalar... Şu seher vaktinde, gece vaktinde abdest alsalar, böyle horul horul uyuyacaklarına, kalkıp da ibadet etselerdi. böyle, şu kıymetli vakitleri boş geçirmeselerdi." diye, o öteki yatanlara bir böyle işaret etmiş bir söz söyleyince, baba demiş ki:

"—Sus evlâdım, ah keşke sen de uyusaydın da, bu sözü söylemeseydin!" demiş...

“—Sen Şimdi uyandın, onlar uyuyorlar diye onları ekiŐtiriyorsun bana; ama onlar uyuyorlar, onlara günah yazılmıyor; sen kalktın sana günah yazılıyor bu sözünden... Keşke sen de uyusaydın da bu sözü söylemeseydin!” demiş...

İŞte insanoğlu böyle; ince bak İslmiyet, görüyorsunuz, bizim ilk baŐta düŐündüđümüz gibi değil. Başka incelikleri var işlerin, daha ikinci, üçüncü planda, perdenin arkasında başka ölçüler var. Demek ki kendini beğenmek Allah indinde makbul bir huy olmadığından Allah böyle günah yaptırıyor da insanın ucubunu kırıyor, kendini beğenmesini kırıyor.

“—Sen nesin?”

İki para etmez bir bare, zerre-i naizim... Elim kara, yüzüm kara. İyi amellerden elim boş. mrm gafletle geçti. Her dem hatadır karımız. Başka bir Őeyimiz, iŐimiz yok... Her dem hata ediyoruz. Sađa baktın, günah. Sola baktın, günah... Halim nice olacak bilmem...

Hah, aferin, bak biraz haddini biliyorsun, tamam yerinde duruyorsun.

“—E, canım, Allah beni cennete sokmayacak da, baŐkasını mı sokacak?”

Sus terbiyesiz, sen Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin sana verdiği nimetlerin kaçta kaçını dedin? Bir göz nimetinin bedelini, parasını almağa kalksa ne yaparsın? Gzn alıverse Allah, iki gözünü... Kaç para verirsin tekrar görebilmek için? Milyonlar verirsin, İsviçre'ye gidersin, olmadı

Amerika'ya gidersin. Yalvarırsın, yakarırsın, göz bankasından göz beklersin. Böbreklerin bir çalışmasa, taş olsa ne yapacaksın? Bir hayır sahibi, vasiyet etse de ölürken böbreklerimi alın da bir hastaya takın diye söylese de ben de biraz daha yaşasam diye çırp ınırsın. Bir böbreğin, bir gözün hakkını ödeyemezsin.

Ne yapmışsın sen? Allah sıhhat vermiş de birazcık namaz kılmışsın, tesbih çekmişsin. Ateş olsan, cürmün kadar yer yakarsın. Ne yaptın yâni?

Onun için, kendini beğenmek iyi değildir. Çok yanlış bir iştir, haksızlıktır. Allah böyle bir mantık hatası, sakâmeti içerisine giren kulu sevmez. Sevmediği için, işte günah edip de boynunu bükme daha iyidir. Bak, Atâullah-i İskenderânî diye Şâzelî ariflerinden bir zat-ı muhterem var, o diyor ki:

رُبَّ مَعْصِيَةٍ أُورِثَتْ ذِلًّا وَانْكِسَارًا

خَيْرٌ مِنْ طَاعَةٍ أُورِثَتْ عِزًّا وَاسْتِكْبَارًا

Rubbe ma'siyetün evreset zillen ve'nkisâren;

Hayrun min tâatin evreset izzen ve'stikbârâ.

“Bir günah ki insanda zillet ve gönül kırıklığı meydana getiriyor, haddini bilme duygusu meydana getiriyor; daha hayırlıdır insanda izzet, izzet-i nefis, burun büyüklüğü ve kibir hasıl eden ibadetten...”

Bundan neler çıkar? İki taraflı ders var burada:

Ey arada sırada ibadet edenler, ibadetlerinizle mağrur olmayın! Bilmiyoruz ki kabul oldu mu, olmadı mı? Bakalım güzel yapabildiniz mi, usûlünce yapabildiniz mi, yapamadınız mı?

Ey günah edenler, günahtan da çok me'yus olmayın! Allah-u Teâlâ Hazretleri rahmet sahibidir, affedicidir, bağışlayıcıdır. Kibre düşmekten, günahkâr olmak daha efdaldır. Haddinizi bilin, gözyaşı dökün, boynunuzu bükün; o sultanın kapısında beklemeye devam edin!

d.Hazret-i Ömer'in Şerefi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

لَوْ لَمْ أُبْعَثْ فِيكُمْ لَبِعِثَ عُمَرُ أَيْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
عُمَرَ بِمَلَكَينِ يُوفِّقَانِهِ وَيُسَدِّدَانِهِ فَإِذَا أَخْطَأَ

صَرَفَاهُ حَتَّى يَكُونَ صَوَابًا

(الديلمى عن أبى هريرة وأبى بكر)

RE. 359/4 (*Lev lem üb'as fîküm lebuise umerun, eyyeda'llàhu azze ve celle umeru bimelekeyni yueffikànihî ve yüseddîdânihî izâhta, sarafâhu hatta yekûne savâba*)

Bu hadis-i şerif Ebû Bekr-i Sıddîk ve Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet edilmiştir. Peygamber Efendimiz

⁶ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.372, no:5127; Hz. Ebu Bekir RA ve Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XI, s.581, no:32761; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV III, s.158, no:19111.

Hazret-i Ömer'i methediyor bu hadisinde... Hazret-i Ömer RA... Hazret-i Ömer yiğit bir kimseydi, boylu posluydu, güçlü kuvvetliydi, pazuluydu, iri yarıydı... İri yarı bir kimseydi. Öyle karşısına çıkıp da, ona meydan okuyacak kimse yoktu. Bahadırdı yâni, emsalsiz bir yiğitti. Peygamber Efendimiz temenni ederdi ki, “Şu Ömerlerden bir tanesi müslüman olsa...” diye. Allah bu Ömer ibnü'l-Hattab'ın müslüman olmasını nasib etti. Peygamber Efendimiz'i öldürmek üzere yola çıktı. O akşam müslümanlık nasib oldu ona...

Şimdi bu Hazret-i Ömer Hakkında Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(Lev lem üb'as) “Eğer ben peygamber gönderilmeyeydim. Farz edelim ki peygamber ben olmasaydım, gönderilmeseydim, bulunmasaydım aranızda; *(lebuise umerun)* Ömer gönderilirdi.

(Eyyeda'llàhu azze ve celle umeru bimelekeyni) Allah-u Teâlâ Hazretleri Hazret-i Ömer'i iki meleklerle te'yid eder, takviye eder, kuvvetlendirir. Yardımcı iki melek nasib etmiştir ona. *(Ve yüseddidânihî)* O melekler onu doğrulturlar. *(İzâ ahtaa)* Hatalı bir iş yaptığı zaman, yönünü doğruya çevirttirirler. *(Sarafahû hattâ yekûne savâbâ.)* İşi doğru oluncaya kadar döndürürler.”

Hazret-i Ömer hakkında Peygamber Efendimiz'in sözü bu... Yâni, “Ben peygamber ba's olunmasaydım, Hazret-i Ömer ba's olunurdu.” diye iltifat eylemiş, sevdiğini belirtmiş ona.

“—Hazret-i Ömer acaba nasıl bir kimseydi?”

derseniz.

Neticeye bakın ki, Peygamber Efendimiz'in kabrinde komşusudur. Kim var Peygamber Efendimiz'in o mübarek Kubbe-i Hadrasının altında yatan onunla beraber? İki zat-ı muhterem var: Birisi Ebû Bekr-i Sıddîk RA, birisi Ömerü'l-Faruk RA, Hazret-i Ömer... İki de kızlarını Peygamber Efendimiz'e vermiş oldukları için kayınpeder durumunda... Her ne kadar ahbap, arkadaş, sahabesiye de yâni bir evlilik nokta-i nazarından da kayınpederi durumunda her ikisi de...

Neden söylüyorum bu sözleri? Dil uzatanlar var bu mübareklere, dil uzatanlar var. Allah doğruyu gösterecek, ne diyelim? İnsan doğruyu göremezse, Allah göstermezse insanın hali nice olur? İşte herkesin bir aklı var, herkesi bir tarafa doğru çekiyor. O Hazret-i Ömer'i beğenmeyenler vardır, aleyhinde konuşanlar vardır. Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk'ı beğenmeyenler vardır, aleyhinde konuşanlar vardır.

Hazret-i Ömer'in menakıbı hakkında ne kadar konuşsak, çok söz uzar. Yalnız adaletiyle meşhur olduğunu biliyorsunuz. Yâni, öyle bir halifelik etmiş ki, dillere destan olmuş. "Hazret-i Ömer'in adaleti gibi" deniliyor şimdi... Öyle adaletli. Ne kendi ailesine yüz vermiş, ne kendi çoluk çocuğuna yüz vermiş, ne bir başka kimseye yüz vermiş.

Öyle dürüst, öyle atik, öyle çabuk karar veren bir kimse ki birisini çağırmış, demiş ki:

"—Seni falanca yere vali yapacağım, kimseye söyleme." O şahıs da gitmiş eve;

“—Hanım hazırlan.”

“—Ne oluyor?”

“—Hz. Ömer bizi bir yere vali tayin etti, eşyayı topla.” Normal gibi değil mi? Ama Hz. Ömer ne dedi:

“—Kimseye söyleme.” dedi.

Hanım da ötekisine söylemiş, ötekisi de berikisine söylemiş, biraz sonra haber yayılmış. Yayılınca Hz. Ömer demiş ki;

“—Seni göndermekten vazgeçtim. Ben sana ne demiştim; kimseye söyleme.”

Böyle de çabuk, atik, kararı hemen veren bir kimse.

Gece uyumazmış, dolaşmış.

Hz. Ömer ile koca karı hikâyesini çok beğendiği iç in Me hmed Âkif nazmetmiştir; Safâhat'ta vardır. Daha çok menkabeleri var, geceleyin bekçilik ettiğine dair.

O işlerin arkasındaki esrarın bir nişanesi olduğu için söyleyeyim:

Hz. Ömer bir gün gece gezerken bir evden bir ses duyuyor:

“—Kızım sütün içine biraz su kat!”

Eskiden böyle asmolen katlar filan yoktu ki asmolenli katlar, ses hemen dışarıya çıkmasın. İşte bir hurma dallarını dikmişlerdir, aralarına örmüşlerdir çit gibi, üstüne biraz çamur sıvamışlardır, olmuştur; öbür tarafı ev, bu tarafı sokak, basit.

Kızına sesleniyor geceleyin kadın:

“—Kızım, sütün içine biraz su kat.”

“—Anne, halife Hz. Ömer ‘Sütlerin içine su katmayın!’ dememiş miydi, yasaklamamış mıydı?”

Bak o zamanın çocuğundaki ferasete bak.

“Halife Ömer öyle ilan etmemiş miydi?” diyor.

“—Etti; ama şimdi Ömer bunu nereden bilecek?” diyor annesi.

Annesi büyük, ama gafil... Kız küçük ama âkıl, akıllı. Birisi gafil, birisi âkil... Halbuki Allah Hazret-i Ömer’e de dışarıda dinlettiriyor. Onu da oraya nasib etmiş. Tam... Bak hiç tesadüf var mı şu kainatta? Bak Hazret-i Ömer’i nasıl oraya kadar yürüttürmüş, o konuşmaları dinlettiriyor bak. Kendisi hakkındaki konuşmaları... Kız cevabı yapıyor.

“—Anne, Hazret-i Ömer görmez; ama Allah duyup görmüyor mu? Haydi Hazret-i Ömer’i aldattın, duymadı; Allah’ı nasıl aldatacaksın?”

İmana bak, evlattaki imana bak...

Neden böyle? Eğer bir adaletli emir, adaletli başkan, müslümanların başına geçmiş bir adaletli zat-ı muhterem, bir beddua etsin, önünde hiç perde yoktur. Şıp diye o şahsa gelir, helâk eder. (*Inne’l-emîre’l-adil*) Adaletli hükümdarın duası makbuldur yâni. Duasına perde yoktur.

Hazret-i Ömer ne yapıyor? O evin kapısı belliyor.

“Şu ev!” Ertesi gün gidiyor:

“—Burada bir kız varmış, bu kızı evlâdıma

istiyorum!” diyor.

O kızı alıyor evlâdına... Onun soyundan da Emevîlerin arasından, Emevî sülâlesinden II. Ömer [Ömer ibn-i Abdü'l-Aziz] çıkıyor. Bakın ibretlere, sonra nesil bereketi nereden oluyor ona bakın! Evlâtlarım neden hayırsız oldu deme, kusuru kendinde ara. Öyle helâl süt emmiş bir kızıdan, nasıl salih bir kimse dünyaya geliyor.

Sonra bak Emevî sülâlesi nasıl bir sülâle idi. Taban tabana zıt hulefa-i raşidîn ile... Dünyaya daldılar, zevk u safaya daldılar, saraylar yaptılar, şarap içtiler, şarap hakkında şiirler okundu etraflarında, çalgı çalındı, bozdular asr-ı saadetin getirdiği güzel havayı bozdular. O bozuk sülâle içinden, ihtişamlı; saltanatı getirdiler yâni şey varken, İslâm arasından emîrû'l-mü'mininlik varken, uygun olanı başkan seçmek varken, sülale usulünü getirdiler, bir bozuk, günahkâr, hatalı çok sülale; ama onun içinden II. Ömer çıktı, neden? İşte o Hazret-i Ömer'in o seçtiği kızın torunuydu o II. Ömer... Bak ne kadar ibretli işler. Nasıl helal sütün faydası oluyor aşağılara, torunlara.

İşte böyle bir kimseydi Hazret-i Ömer, Allah-u Teâlâ Hazretleri şefaatine nail etsin...

Bir mezhep de çıktı, sonra şey yaptılar. Minberde hoca ille Hazret-i Ali'den gayrı öteki halifelerin hepsine sövecek minberde... Böyle usüller çıkaranlar da oldu. Allah ümmet-i Muhammed'in içine tefrika vermesin... Bu

tefrikalardan bizleri korusun, kurtarsın...

e. Hazret-i Adem'in Gözyaşları

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

لَوْ وُزِنَ دُمُوعُ آدَمَ بِدُمُوعِ وَلَدِهِ لَرُجِحَ دُمُوعِهِ عَلَى
دُمُوعِ جَمِيعِ وَلَدِهِ

(طب. عد. هب. كر. عن سليمان بن بريدة عن أبيه أصح)

RE. 359/5 (*Lev vüzine dumûu âdeme bi-dumûi veledihî, lerucciha dümûuhû alâ dumûi cemîi veledihî*)

Bu hadis-i şerif de Hazret-i Adem AS ile ilgili:

(*Lev vüzine dumûu âdem*) “Âdem AS’ın gözyaşları tartılaydı, teraziye konulabilseydi de Hazret-i gözyaşları tartılaydı.” diyor Peygamber Efendimiz “bütün Adem oğullarının, bütün evlatlarının göz yaşlarından daha baskın çıkardı.” Neden? Hazret-i Adem AS çok ağladı, çok ağladı o cennetten çıkarılınca, o hatasından dolayı yeryüzüne itilip, atılınca çok ağladı. Bir hata etmişti, cennette söz dinlemedi, yasak olan bir işi işledi, ondan dolayı Allah-u Teâlâ Hazretleri onu yeryüzüne indirdi. O zaman çok ağladı, ağladığı için Allah-u Teâlâ Hazretleri hatasını bildiği için Âdem AS’ı affetti. Bir kitapta diyor ki, bir günah ki nefse uymaktan dolayı yapıyor, affedilmesi umulur. Bir günah ki kibirden doğu-

⁷ Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.500, no:834; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafa*, c.I, s.165; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.V II, s.414; Mizzi, *Tehzibü'l-Kemal*, c.I, s.276, no:15; Büreyde RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V I, s.133, no:15144; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV III, s.169, no:19135.

yor, kibir, kendini beğenmişlikten; o affedilmez diyor. Misalini de şöyle veriyor. Adem AS da söz dinlemedi, İblis AL de söz dinlemedi... Âdem AS'a ne dedi Allah-u Teâlâ Hazretleri Havva Validemizle beraber?

لَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ

(البقرة: ٣)

(Lâ takrabâ hâzihi's-şecerete fetekûnâ mine'z-zâlimîn) “Şu ağaca yaklaşmayın, bunun meyvesinden yemeyin, sonra zalimlerden, günahkârlardan olursunuz ha!” (Bakara, 2/35) diye yasakladı. Onlar yediler.

Nasıl yediler? O da bir ibretli iş ki, şeytan gelmiş demiş ki, vesvese vermiş onlara:

“—Ben sizi bir ağaca götürüyüm, onun meyvesinin yediğiniz zaman elden gitmeyecek bir nimete kavuşacaksınız. Cennette ebedi kalacaksınız!” demiş.

Bak nasıl kandırıyor. Şeytana dikkat edin, nasıl cenneti sevdiğini biliyor Hazret-i Adem'in, o sevgi tarafından nasıl kandırıyor. Onlar da cennette ebedi kalacağız diye tamah e ttiler; söz dinlemediler. O tamahtan, o hırstan dolayı, ebediyyen o mülkte kalacağız diye hırs, tamah ettiklerinden, aksine cennetten çıkarıldılar.

Demek ki, tamah iyi bir huy değil, hırs iyi bir huy değil... Demek ki, söz dinlememek iyi bir huy değil diye çok dersler çıkar. İsyân etmişti, söz dinlememiş oldu, ağladı, tevbe etti. Neticede Allah-u Teâlâ Hazretleri onu affetti, üstelik

peygamber eyledi

Hazret-i Adem AS'ı...

İblis de söz dinlemedi... Allah-u Teâlâ Hazretleri Hazret-i Adem'i yaratınca, meleklerin hepsine emreyledi:

“–Secde edin!”

Melekler Hazret-i Adem'e secde ettiler. (İllâ iblîs) Ancak İblis aleyhilla'neh, Şeytan secde etmedi.

“–Niye secde etmedin?” diye soruldu.

Dedi ki:

أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ

(ص: ٧٦)

(Ene hayrun minhu, halaktenî min nârin ve halaktehû min tîn.) “Ben ondan daha hayırlıyım! Sen beni ateşten yarattın, onu topraktan yarattın.” (Sad: 38/76)

Bak mantığa! Yâhu, neden yaratıldığını bir tarafa bırak, kim yarattı seni? Allah! O söylüyor secde et diye. Ötesi var mı?

“–Hayır, sen beni ateşten yarattın, o topraktan yaratıldı, ben ondan üstünüm!” dedi, secde etmedi.

Kibirden, kendini beğenmişlikten, kendini üstün görmekte n, tard olundu huzur-u ilahiden diye

böyle anlatılır.

Tabii bunların arkasında, bunlar Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerin kelimelerinin bize verdiği imkânlarla söylediğimiz şeyler. Çok esrarlı işler bunlar. Yâni, basit hadiseler değil, kim bilir nice nice izahları olan hadiseler. Neyse...

Bunlar nereden açıldı, bunların hepsi Hazret-i Adem'in ağlaması meselesinden açıldı. O cennetten çıkınca çok ağladı, çok üzüldü, çok gözyaşı döktü. Bunun üzerine Allah-u Teâlâ Hazretleri onu affetti. Neler söylemiş de affolmuş bakalım? O da önemli...

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurmuş ki, bakalım şu sözler size bir şey hatırlatacak mı?

لَمَّا كَثُرَ بُكَائِهِ أُوحِيَ اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ وَأَمَرَهُ أَنْ
يَقُولَهُ

(*Lemmâ kesüre bükâihî*) Bunu izah kısmından okuyorum, metnin izah kısmından okuyorum. Bakalım sabahleyin bizim camimize gelenlere bir şey hatırlatacak mı bu kelimeler? (*Lemma kesüre bükâihî*) “Hazret-i Adem'in ağlayıp, gözyaşı dökmesi, böyle seller götürmesi ortalığı, çok ağlaması çoğalınca, (*evha'llâhu teâlâ ileyhi*) Allah ona vahyetti. (*Ve emerehû en yekûleh*) Şöyle demesini emretti:

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ عَمِلْتُ
سُوءًا وَظَلَمْتُ نَفْسِي فَاعْفِرْ لِي إِنَّكَ أَنْتَ خَيْرُ

الْغَافِرِينَ

(Lâ ilâhe illâ ente subhâneke ve bi-hamdik, amiltü sûen ve zalemtü nefsi, fağfirlî, inneke ente hayru'l-gâfirîn.)

Hatırladınız mı? Bu bizim sabahleyin okuduğumuz dua mecmuasında olan bir dua. Bunu dedi, sonra arkasından yine emir buyurdu Allah-u Teâlâ Hazretleri:

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ عَمِلْتُ
سُوءًا وَظَلَمْتُ نَفْسِي فَأَرْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ أَرْحَمُ

الرَّاحِمِينَ

(Lâ ilâhe illâ ente subhâneke ve bi-hamdik, amiltü sûen ve zalemtü nefsi, fe'rhamnî, inneke ente erhamü'r-rahimîn.)

Bunu da dedi. Sonra:

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ عَمِلْتُ
سُوءًا وَظَلَمْتُ نَفْسِي فَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ

الرَّحِيمُ

(Lâ ilâhe illâ ente subhâneke ve bi-hamdik, amiltü sûen ve zalemtü nefsi, fetüb aleyye, inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm) dedi dedi...

Bu güzel kelimeleri söyleye söyleye, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin affına mazhar oldu.

Mânâlarını söyleyiverelim. Şöyle yalvarmış Atamız Hazret-i Adem AS, o suçunun affı için:

(*Lâ ilâhe illâ ente*) “Ya Rabbi, senden başka ilâh yok, sen varsın, sensin bizim Rabbimiz. (*Sübhâneke*) Seni her türlü noksandan tenzih ederiz, sen her türlü kemalât ile muttasılsın, her şeyin hoştur, güzeldir, tamdır; (*ve bi-hamdik*) seni överiz, sana hamd u sena ederiz. (*Amiltü sûen*) Kusur işledim, kabahat işlettim, (*ve zalemtü nefsi*) nefsimi zulmettim, günah işlemek suretiyle nefsimi zulmettim. Çünkü ben günah işleyince sen azaplandıracaksın, ben o zaman nefsimi zulmetmiş oluyorum. Nefsimi zulmettim, (*fağfirlî*) beni mağfiret eyle, (*inneke ente hayru'l-gâfirîn*) sen bağışlayanların en güzelisin. En hayırlısısın. Affet beni!” diye bu sözlerle dua etti.

Niye söylüyoruz? “Ey, günahkârlar, siz de duanın adabını öğrenin!” diye. Sonra ikinci de ne dedi:

(*Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke*) “Ya Rabbi, senden başka ilah yok, seni tesbih, tenzih ederiz, sana hamd ü sena ederiz, ben kabahat işledim, nefsimi zulmettim, (*fe'rhamni*) bana merhamet et, bana rahmet eyle; (*inneke ente erhamu'r-rahimîn*) çünkü sen merhametlilerin en merhametlisisin. Sen beni azap etsen azaplandırırsın, hak ettim; ama merhamet et ya Rabbi, sen merhamet edicilerin en merhametlisisin!”

Üçüncü cümlesi ne:

(*Lâ ilâhe illâ ente subhâneke*) “Senden başka ya Rabbi, ilah yok, seni tesbih, tenzih ederim. Her türlü noksandan mukaddes ve münezzehsin, sana hamd ü sena ederim. (*Amiltü sûen ve zalemtü nefsi*) Ben kabahat işledim, itiraf ediyorum, nefsime zulmettim. (*Fetüb aleyye*) Benim sana tevbe mi kabul eyle, sen de bana teveccüh eyle; (*inneke ente't-tevvâbü'r-rahîm*) sen günahkârlar sana yalvardığı zaman, onların tevbesini kabul edicisin. Rahmet sahibisin, merhamet sahibisin!” diye, bu mânâyı ifade ediyor bu sözler.

İşte bu gibi sözlerle Âdem Atamız hatasını ikrar etti, suçunu itiraf etti, boyun büktü, yalvardı; Allah-u Teâlâ Hazretleri affeyledi.

Alimler ve Şehidler

Bir hadis-i şerif daha okuyarak, sözümüzü tamamlıyoruz. Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-Âs RA'dan İbnü'n-Neccâr rivâyet etmiş. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:⁸

لَوْ وُزِنَ مِدَادُ الْعُلَمَاءِ وَدَمُ الشُّهَدَاءِ لَرَجَّحَ مِدَادُ
الْعُلَمَاءِ عَلَى دَمِ الشُّهَدَاءِ

(ابن الجوزى وابن النجار عن ابن عمرو)

RE. 359/6 (*Lev vüzine midâdü'l-ulemâi ve demü'ş-şühedâi, leracceha midâdü'l-*

⁸ İbnü'l-Cevzî, *İlelü'l-Mütenâhiyye*, c.I, s.80, no:84; Abdullah ibn-i Amr ibnü'l- As RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XV III, s.169, no:19136.

ulemâi alâ demi'sş-şühedâ'.) “Eğer alimlerin mürekkepleri ile, şehidlerin kanları tartılsalardı; alimlerinmürekkepleri, şehidlerin kanlarını bastırır, daha ağır gelirdi terazide.”

Bu ne demektir? Alimin mürekkebi daha kıymetli demektir şehidin kanından. Birisi canını veriyor, kanını akıtıyor, canını veriyor. Can... İnsanın en kıymetli varlığı, o elden gidiyor; ama ötekisi de ilim... İlim de bir candır. Cahilin sen canı mı var sanıyorsun? İlim de bir başka çeşit candır. Ölü gönüller ilimle dirilir.

Ha, buradaki ilim nedir? Satranç ilmi mi? Şu ilim mi, bu ilim mi? Burada bahsedilen ilim, kulu Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne götüren ilimdir. Kulu Allah'a kavuşturan, Allah'ın ma'rifetullahına, muhabbetullahına vâsıl eden ilimdir. İlm-i hakikattır, ilm-i ledündür, ilm-i dindir, ilm-i irfandır, irfan ilmidir. İşte o ilim çok kıymetlidir.

Neden? Şehid o ilim sayesinde şehidliğin kıymetini bilir de, ondan şehadet şerbetini içer. Zengin o ilim sayesinde cöme rtiğin kıymetini bilir de, hayr u hasenat yapar. Hükümdar o ilim sayesinde adaletin kadr u kıymetini bilir de, adaletle hükmeder. Tüccar o ilim sayesinde dürüstlüğü'nün kadr u kıymetini, helâl lokmanın kadr u kıymetini bilir de, dürüst ticaret yapar. Merhamet eder müşterisine, merhametle muamele yapar da ondan... Yâni nizam-ı alem ilim iledir.

İlim olmazsa hiç bir şey olmaz. İlim olmadı mı, insanlar o zaman öküze taparlar, dünyaya taparlar...

“–Sizin taptığınız benim ayağımın altında!” demiş, döğmeye kalkmışlar Muhiddîn ibn-i Arabî’yi.

Sonra birisi akıl etmiş, kazmış; bir küp para çıkmış. Çoğu paraya tapıyor ya... Paranın kıymeti olmadığını, daha başka şeylerin, kıymetli şeylerin, kıymetsiz şeylerin ölçüsü nedir? İlimdir...

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi o güzel, o hakiki ilme, o ma’rifetullahâ erdirsin... Cehaletten cümlemizi halâs eylesin... Zulûmattan nuruna kavuştursun...

Fâtiha-i şerîfe mea’l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

20. 02. 1983 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

